

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2686

Vragen van het lid **Groothuizen** (D66) aan de Ministers voor Rechtsbescherming en van Justitie en Veiligheid over *de gevolgen van het Corona-virus voor de (sociale) advocatuur* (ingezonden 31 maart 2020).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming), mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid (ontvangen 6 mei 2020). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 2545.

Vraag 1

Herinnert u zich antwoord 4 op vragen van de leden Groothuizen en Den Boer over de gevolgen van het Corona-virus voor de rechtspleging en de rechtsbescherming?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u uiteenzetten hoe de drie aangekondigde maatregelen om advocaten en mediators tegemoet te komen, en in het bijzonder de voorschotregeling, zullen worden uitgewerkt, en op welke termijn?

Antwoord 2

De drie aangekondigde maatregelen zijn inmiddels als volgt uitgewerkt. De Raad voor Rechtsbijstand heeft – gelet op zijn wettelijke taak – een beleidsregel opgesteld en gepubliceerd waarmee de bijzondere voorschotregeling vorm is gegeven (Staatscourant, 19916, 7 april 2020). Advocaten en mediators die bij de Raad voor Rechtsbijstand staan ingeschreven kunnen volgens die beleidsregel tot 1 augustus 2020 een extra voorschot vragen van maximaal € 26.450 (te weten 50% van het huidige voorschot ad € 52.900) om te voorzien in hun financiële continuïteit. Verrekening (dan wel terugvordering indien aan de orde) van het voorschot zal niet eerder dan 1 januari 2021 gestart worden, verspreid over vier maandelijkse termijnen. Mochten de omstandigheden door het COVID-19 virus daarom vragen, dan kan de Raad voor Rechtsbijstand bepalen dat er een suppletair voorschot wordt aangeboden, dan wel dat de verrekening over een langere termijn verspreid wordt.

¹ Aanhangsel Handelingen II, vergaderjaar 2019–2020, nr. 2226.

Een procedure en een eerste zitting vallen als gebruikelijk onder de forfaitaire vergoeding. Wordt in een zaak, door de maatregelen rond COVID-19/corona, een tweede behandeling schriftelijk of via een audio/videoverbinding afgedaan waar normaal gesproken een zitting zou plaatsvinden, dan kan een zittingstoelage verleend worden. Dit beleid geldt (met terugwerkende kracht) vanaf 16 maart 2020 tot nader order voor alle rechtsgebieden. Ook de vergoeding in vreemdelingenbewaringszaken (art. 14a Bvr) wordt niet gekort als de behandeling schriftelijk wordt afgedaan waar normaal gesproken een zitting zou plaatsvinden.

Daarnaast heeft de Raad voor Rechtsbijstand de declaratiemogelijkheden in extra urenzaken uitgebreid. Normaliter kan in deze zaken pas aan het einde van de zaak (of als een vervolgzakelijk daartoe wordt ingediend) een vergoeding worden uitgekeerd. De Raad voor Rechtsbijstand heeft het nu ook mogelijk gemaakt dat in deze zaken tussentijds gedeclareerd kan worden.

Vraag 3

Kunt u aangeven wat de gevolgen van het Corona-virus zijn voor het aantal aanhoudingen, in verzekeringstellingen en piketmeldingen? Kunt u tevens aangeven wat de gevolgen van het Corona-virus zijn voor het aantal asielaanvragen?

Antwoord 3

Zowel het landelijk aantal door de politie geregistreerde aanhoudingen als in verzekeringstellingen was in maart 2020 ongeveer 27 procent lager dan in maart 2019. In de maanden januari en februari 2020 waren die aantallen nog redelijk stabiel ten opzichte van een jaar daarvoor. Op basis van gegevens 2e helft maart blijkt dat het aantal piketmeldingen bij de Raad voor Rechtsbijstand sinds de verdere verspreiding van het coronavirus in de laatste weken maart met circa 40 procent zijn afgenomen. De afname van het aantal piketmeldingen is op basis van de cijfers van de week van 13 april jl. op dit moment 30%. Dit blijft de komende periode gemonitord. Het uitbreken van het Coronavirus heeft daarnaast invloed op het aantal asielaanvragen. Ik verwijs u voor de laatste stand van zaken naar de inhoud van de brief van 17 april jl. waarin de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid uw Kamer nader heeft geïnformeerd over de stand van zaken².

Vraag 4

Kunt u aangeven in welke rechtsgebieden het wegvallen van zaken het grootste effect heeft op de inkomsten van de advocatuur?

Antwoord 4

De Raad voor de Rechtsbijstand heeft mij laten weten dat de cijfers over de afgelopen tijd een stabiele financieringsstroom naar de advocatuur tonen op nagenoeg alle rechtsgebieden. Ondanks dat er op dit moment in algemene zin dus geen liquiditeitsprobleem lijkt te zijn, betekent dat niet automatisch dat er ook geen omzetverlies wordt geleden. In de komende periode laat ik het aantal afgegeven toevoegingen per rechtsgebied daarom monitoren. Hierdoor ben ik in staat en indien nodig bereid gericht nadere maatregelen treffen om het effect van de coronacrisis op de inkomsten van de advocatuur zo beperkt mogelijk te houden.

Vraag 5, 6

Kunt u, gelet op de moeilijke positie van de sociale advocatuur, schetsen wat de gevolgen van het Corona-virus zijn voor sociaal advocaten, in het bijzonder voor kleine kantoren en zogenaamde «eenpitters»? Hoe lang verwacht u dat sociaal-advocaten, van wie de financiële positie toch al onder druk stond, het hoofd boven water kunnen houden?

Antwoord 5, 6

De sociaal advocatuur vervult een bijzondere en belangrijke rol in de toegang tot het recht. Deze rol dient juist in deze tijden gewaarborgd te zijn en te blijven door te borgen dat ook op langere termijn een adequaat aanbod (omvang en kwaliteit) van sociaal advocaten is verzekerd. De effecten van de

² Kamerstuk 19 637, nr. 2593

coronacrisis zijn ook voor de sociaal advocatuur ingrijpend. In aanvulling op het generieke kabinetsbeleid zijn daarom direct maatregelen getroffen om te zorgen dat sociaal advocaten (waaronder begrepen advocaten, mediators en bijzondere curatoren die ingeschreven staan bij de Raad voor Rechtsbijstand) een beroep kunnen doen op een stabiele financieringsstroom door middel van een ruime bevoorschotting.

Gelet op de zorg voor een adequaat aanbod van sociaal advocaten monitor ik aan de hand van de beschikbare cijfers van de Raad voor Rechtsbijstand de actuele situatie per rechtsgebied. Daarbij wordt steeds bekeken of extra maatregelen nodig zijn, omdat bevoorschotting weliswaar voorziet in liquiditeit, maar geen antwoord is op ondervonden nadeel als gevolg van ontwikkelingen in de vraag naar gesubsidieerde rechtsbijstand vanwege de coronacrisis. De wijze waarop en het tempo waarin de rechtspraak het aantal te behandelen zaken verder uitbreidt, is hierop ook direct van invloed. Door per rechtsgebied de ontwikkelingen in het aantal afgegeven toevoevingen te monitoren ben ik in staat en indien nodig bereid gericht nadere maatregelen te treffen. Hierbij denk ik aan een langere terugvorderingsperiode en de mogelijkheid om in uitzonderlijke gevallen een deel van het voorschot niet terug te vorderen (binnen het beschikbare budgettaire kader van de rechtsbijstand). Hierover vindt overleg plaats met de NOV en de Raad voor Rechtsbijstand. Uw Kamer zal hierover zo spoedig mogelijk nader worden geïnformeerd.

Vraag 7

Kunt u aangeven van welke generieke maatregelen uit het noodpakket advocaten gebruik kunnen maken?

Antwoord 7

Van de volgende generieke maatregelen uit het noodpakket voor banen en economie kunnen advocaten gebruik maken voor zover zij aan de voorwaarden voldoen: De noodmaatregel overbrugging voor werkgelegenheid (NOW), de coulance rond het schriftelijk vastleggen van een vast contract, de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), uitstel van belastingbetaling, verlaging invorderingsrente, verlaging belastingrentes, wijziging voorlopige aanslag, verruiming borgstelling MKB, verruiming garantie ondernemingsfinanciering en Qredits microfinanciering. In hoeverre de advocatuur aan de voorwaarden van deze maatregelen voldoet is mede afhankelijk van zowel de zakelijke als de persoonlijke omstandigheden. Voor de NOW-regeling geldt zo dat er onder andere sprake moet zijn van personeel in dienstverband. Voor de Tozo is de aanwezigheid van een levenspartner die ook in aanmerking komt voor de Tozo, maar daar geen beroep op doet, één van de voorwaarden.

Vraag 8

Bent u bereid in overleg met de politie, het openbaar ministerie (OM) en de rechtspraak te bezien welke (type) zaken mogelijk, al dan niet op alternatieve wijze, en op verantwoorde wijze doorgang kunnen vinden om het omzetverlies van advocaten zo veel mogelijk te beperken? Zo ja, welke stappen gaat u zetten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

De rechtspraak is een vitaal onderdeel van de rechtsstaat, daarom is het belangrijk dat de rechtspraak zoveel mogelijk doorgang vindt. De afgelopen weken is door het OM en de rechtspraak bezien hoe dat kan. De rechtspraak heeft een lijst gepubliceerd van de zaken die vanaf 6 april weer zoveel mogelijk met gebruikmaking van audio-visuele hulpmiddelen worden behandeld. Uw Kamer is hierover bij brief van 6 april jl. geïnformeerd.³ Ook voor andere rechtsgebieden geldt dat de Rechtspraak in frequent contact staat met partners in de keten mede om te bezien welke zaaksoorten prioriteit moeten hebben bij de verdere uitbreiding van de te behandelen zaken. In de brief van 23 april jl.⁴

³ Kamerstuk 29 279, nr. 581

⁴ Kamerstuk 23 645, nr. 715

over de stand van zaken van de coronamaatregelen in de justitie veiligheids- en migratieketen bent u geïnformeerd dat de rechtspraak het aantal zittingen in het gerechtshuis vanaf 11 mei 2020 uitbreid. Daarbij wordt prioriteit gegeven aan de rechtsgebieden strafrecht, jeugdrecht en familierecht.

Vraag 9

Bent u bereid er bij de rechtspraak op aan te dringen dat bij het plannen van zaken in de (nabije) toekomst rekening wordt gehouden met de agenda van advocaten, zodat zij niet nog meer zaken verliezen als gevolg van planningsproblemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

Ik acht het zowel van algemeen belang als in het belang van de advocaten om ontstane achterstanden daar waar mogelijk gezamenlijk in te lopen. Bij het plannen van zaken wordt, waar mogelijk, rekening gehouden met de agenda van advocaten. Ik ga ervan uit dat advocaten per saldo nauwelijks zaken zullen verliezen door planningsproblemen. In geval van verhindering kunnen zij immers over en weer zaken van elkaar overnemen.

Vraag 10

Kunt u een inschatting geven van het aantal minder verstrekte toevoegingen als gevolg van het Corona-virus? Kunt u daarbij aangeven hoeveel geld daarmee is gemoeid?

Antwoord 10

Het is nog te vroeg om hier een feitelijke inschatting van te kunnen maken. Het aantal afgegeven toevoegingen is in de cijfers van de Raad voor Rechtsbijstand van de afgelopen periode nog stabiel. Dit blijft de komende periode gemonitord.

Vraag 11

Welke financiële ruimte biedt het dalend aantal toevoegingen voor het treffen van noodvoorzieningen, bijvoorbeeld in de vorm van een noodfonds?

Antwoord 11

De cijfers van de Raad voor Rechtsbijstand hebben in de afgelopen periode nog geen daling van het aantal toevoegingen laten zien, er is dan ook geen sprake van financiële ruimte zoals door u bedoeld. Zoals in het antwoord op de vragen 5 en 6 opgemerkt, zijn er mogelijkheden waarmee bijgedragen kan worden aan de financiële continuïteit van advocaten die werkzaam zijn in het stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand (binnen het huidige beschikbare budgettaire kader).